

או הכל מודים שהיא של בעלה. ורב האי גאון (מובא ברא"ש) פירש שהספק הוא לתנא קמא, אם בזה מודה שהוא שלה. והואיל ולא נפשט הרי זו לעצמה.

דף סו

קכג. א. הפוסק מעות לחתנו ומת חתנו ונפלה לפני יבם והוא תובע מה שפסק זה לאחיו — מה הדין?

ב. כאשר האשה מכניסה כספים או שמה נכסים בנדונייתה — כמה צריך ליתן הבעל כנגדם?

ג. כמה נותן החתן לאשתו לצורך קופה של בשמים?

א. הפוסק מעות לחתנו ומת חתנו (קודם שכנס) — אמרו חכמים: יכול הוא שיאמר ליבם, לאחיך הייתי רוצה ליתן ולך אי אפשי ליתן, ואפילו ראשון עם הארץ ושני תלמיד חכם.

לדברי רב נטרונאי גאון, דין זה לא אמור אלא כשמת קודם כתיבת הכתובה, אבל אם כתב

כתובה — קנאה היבם בכתובה. ואין הדבר מוסכם. (ע' הגהות אשר"י).

אמרו בשם רב האי גאון: דוקא פוסק לחתנו, אבל פוסק לבתו, כגון שאמר בשעת קדושין כך וכך אני

נותן לבתי — קנתה הבת אף על פי שמת חתנו, ואינו יכול לומר לא פסקתי לה אלא על מנת שתבוא

לידי נישואין עם הראשון. (מובא בר"ן ועוד). ודוקא כשנתיבמה, אבל בלאו הכי ודאי לא כתב לה אלא על

מנת שתינשא (רא"ש).

ב. פסקה להכניס לו אלף דינר, הואיל והכספים ראוי להשתכר בהם מיד (והוא הדין לפרקמטיא הנסחרת. תוס'

ועוד. ע' בהרחבה בשו"ת מהרי"ק פא. וע"ע בית אהרן), הבעל פוסק בכתובה כנגדם חמש עשרה מנה (כלומר פי

אחד ומחצה ממנה שמכניסה).

נראה, הואיל שסעודת החתונה מוטלת מן הדין על החתן, אם הכלה מימנה את הסעודה, הרי

זה כהכניסה לו כספים בנדוניה, וחייב החתן ליתן לה אותו הסכום כשנתגרשה או נתאלמנה.

אך אינו מוסיף עליהם שלישי, מפני שלא נשתמש באתן מעות שהכניסה לעשיית רווחים.

ונראה שהוא הדין כשהכלה הלוותה כסף לחתן קודם הנישואין, וכשנישאו הכניסה לו אותן

המעות שהלוותה, שיהיו לבעלה בנדונייתה — אם נתגרשה או נתאלמנה קודם שהגיע זמן פרעון

ההלוואה, אינו מוסיף שלישי. ואולם אם הגיע זמן הפרעון קודם שנתגרשה, אפילו זמן קצר

לפני הגירושין, יש לה שלישי מאותן מעות. [אבל מאחר וזהו דבר חדש, יש לפשר בזה]. (עפ"י

אגרות משה אה"ע ח"ד צב).

ואם הכניסה בגדים וכד' בשומא, לא די שאינו מוסיף עליהם אלא אף פוחת חומש (משום שמשתמשים

בהם והם פוחתים והולכים, וגם מפני שדרך השמים בבית חתנים לשומם יותר משויים לכבוד הכלה

ולחבבה על בעלה. עפ"י רש"י. ואם אין אחד מהטעמים קיים — ע' מהרש"א וקובץ שעורים. וצ"ע). ואין חילוק בין

רב למעט, ואין חילוק אם היא שמה תחילה או כשהוא כותב תחילה כנגד מה שתשום.

הלכך, אמרו לו כתוב מנה בכתובה והיא תכניס לך שום של מנה — צריך שתכניס בכדי שישומו בבית

חתונה במנה וחומש, דהיינו שלשים ואחד סלע ודינר (שהמנה עשרים וחמש סלעים, וחומש שאמרו — מלבר).

הכניסה לו שום מנה והוא שוה מנה בשוק — דיו, ואינו יכול לתבוע תוספת חומש, שהרי שוה מנה (כ"פ

רש"י שום במנה ושוה מנה. ור"ח פירש שאם אמרה לו לשון זה, אינה מוסיפה חומש, שכן כוונתה, שאעפ"י שלא יאה השום

אלא מנה יכתוב לה מנה).

א. הכניסה לו כלים חדשים ששומתם ידועה ומפורסמת, אין פוחת לה חומש, [וכדין גרוטאות של

זהב דלהלן סז]. (עפ"י אגרות משה אה"ע ח"ד צב).

ב. לפירוש רבנו חננאל, כשהחתן מייחד לה כלים וכד' לתוספת כתובה, כשהוא בא לשוּמם ולכתבם בכתובה, כותב פחות חומש מהשומא, מפני ששמים יותר משווים לכבודו, או לפי שהיא משתמשת באותם כלים.

ג. החתן מקבל עליו ליתן עשרה דינרים לקופה של בשמים לכל מנה ומנה שהיא מכניסה לו, (שכך שיערו שהאשה המביאה לבעלה מנה ראויה היא לבשמים של עשרה זוז). אמר רב אשי (בר"ף: רב אסי): לא נאמרו דברים הללו אלא בירושלים (שבה היו הנשים נוהגות להתקשט בבשמים).

נסתפק רב אשי אם מדובר על מנה הנישום או על מנה המתקבל על ידו, דהיינו פחות חומש. וכן נסתפק אם נותן לה זאת ביום הראשון או בשבת ראשונה או בחדש או בשנה בתחילת נישואיהן, או לא יתן הכל בבת אחת אלא מעט מעט, בכל יום או בכל שבוע או חודש או בכל שנה ושנה (עפ"י תוס'). ועלה ב'תיקו'. רבן שמעון בן גמליאל אומר: הכל כמנהג המדינה.

רשב"ג מדבר גם על שום ועל כספים. (ר"ן עפ"י התוספתא). והלכה כרשב"ג. ואפשר שתנא קמא אינו חולק אלא מדבר בעיר חדשה שאין בה מנהג. (עפ"י ראשונים).

ונראה מדברי הראשונים שכל שלא הוברר על מנהג מסוים שנתפשט בכל המקום, צריך לנהוג כפי הדין הנאמר במשנה. ואולם לענין כתיבת כתובה פחות מהנדוניה, פשוט וברור שאין לעשות כן ואין לילך אחר מנהג כזה. ואין שום חילוק בדין תוספת שליש בין בתולה לאלמנה. (עפ"י שו"ת שארית יוסף מה).

דף סז

קכד. א. הכניסה לו בנדוניה זהב; חתיכות, כלים, ודינרים — כיצד הוא נישום ונכתב?

ב. אלו חפצים נידונים ככספים לענין ריוח שלישי? אלו חפצים אשה גובה נדוניה מהם?

א. אמר רב שמן בר אבא אמר רבי יוחנן: הכניסה לו זהב (- חתיכות. רש"י) — שמים אותו והרי הוא כשוויו, ואינו פוחת חומש כשאר כלים שהם פוחתים. וכן הדין בכלי זהב.

ואולם זהב שנפרך וניזוק וכד' — הרי הוא כשאר כלים והבעל פוחת חומש. (כן בארו הברייתא לפי ה'אבעית-אימא' כפרש"י. ורב אשי העמיד ב'ממלא' — זהב דקיק (רש"י). ויש מפרשים: זהב שניטל מן הארץ ואינו מוזק). דינרי זהב — הרי הוא כשאר כספים שמוסיף חומש, מלבד במקום שלא נהגו לפורטם. ואם יוצאים על ידי הדחק — מחלוקת חכמים ורשב"ג (כפי הסבר אחד שבגמרא).

ב. בשמים של אנטוכיא הרי הם ככספים לתוספת שליש (רבי ינאי), מפני שהם עיקר סחורתם.

גמלים של ערביא (רבי שמואל בר נחמני אמר רבי יוחנן); שמלות של מכסי (שם מקום), שקים של רודיא, חבלים של קמחוניא (רב פפי) — אשה גובה נדוניה מהם. (רש"י: ריוח שלישי, לפי שהם ככספים. רבנו תם: כתובה נגבית מהם כקרקעות, שסומכים על אותם דברים כעל קרקע).

אף על פי שמדין התלמוד כתובה אינה נגבית ממטלטלים של היתומים אלא מקרקע [ויש סוברים שאף גרושה אינה גובה ממנו עצמו אלא מקרקע. ע' קדושין סה: ובראשונים] — הגאונים תקנו שגובה. ויש סוברים שאף מדין התלמוד הוא, מאחר ומטלטלים שלנו הרי הם כגמלים של ערביא וכד', שדעתם של האנשים סומכת עליהם. (עתוס').